

**ДЕРЖАВНА НАУКОВА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ ІНФОРМАЦІЇ, БЕЗПЕКИ І ПРАВА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ»**

КРАВЧУК ІРИНА МИХАЙЛІВНА

УДК 342.9(004.9)

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ
ПОСЛУГ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право
(081 – Право)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Київ – 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Науковий керівник – доктор юридичних наук,
старший науковий співробітник
БАРАНОВ Олександр Андрійович,
Державна наукова установа «Інститут інформації,
безпеки і права Національної академії правових
наук України», керівник наукового центру
цифрової трансформації і права.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук,
старший науковий співробітник
КОРЖ Ігор Федорович,
Державна наукова установа «Інститут інформації,
безпеки і права Національної академії правових
наук України», завідувач наукової лабораторії
електронного парламенту та нормативно-правової
інформації;

кандидат юридичних наук
ТРУБІН Ігор Олексійович,
Міністерство освіти і науки України, заступник
директора департаменту – начальник відділу
нормативної роботи та правової експертизи
департаменту правового забезпечення.

Захист відбудеться «8» липня 2021 р. о 13⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.501.01 в Державній науковій установі «Інститут інформації, безпеки і права Національної академії правових наук України» за адресою: 03039, м. Київ, вул. Фрометівська, 2.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Державної наукової установи «Інститут інформації, безпеки і права Національної академії правових наук України» за адресою: 01032, м. Київ, вул. Саксаганського, 110-В.

Автореферат розіслано «7» червня 2021 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

М. В. Беланюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Досвід демократичних країн, міжнародно-правові документи, праці науковців свідчать про те, що ефективність діяльності державної влади та місцевого самоврядування вимірюється, зокрема, рівнем задоволення потреб громадян у процесі надання та отримання адміністративних послуг та якістю трансформації системи державного управління в «сервісну державу». Забезпечення прав та задоволення інтересів громадян стає можливим за умови налагодження ефективної інформаційної взаємодії між суб'єктами адміністративних послуг лише на основі широкого використання інтернет-технологій, що дає змогу реалізувати дистанційний спосіб їх отримання, який значно зменшує корупційні ризики внаслідок усунення необхідності безпосереднього спілкування.

Застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), базовою складовою яких є інтернет-технології, може створити умови для задоволення всіх громадян функціонуванням системи надання адміністративних послуг, шляхом забезпечення однакових стандартів обслуговування, низького рівня відмови від обслуговування, високого ступеня доступності, а також високої якості обслуговування.

Проведений аналіз свідчить про низьку якість процесу надання адміністративних послуг в Україні, що обумовлюється недостатнім рівнем інформаційної взаємодії між владою і громадянами. Однією з основних причин низької якості інформаційної взаємодії влади та громадян є недосконалість правового регулювання обороту інформації в умовах застосування інтернет-технологій у процесі надання адміністративних послуг.

Отже, існує суперечність між метою значно підвищити якість процесу надання адміністративних послуг органами державної влади та місцевого самоврядування шляхом упровадження інтернет-технологій та незадовільним станом інформаційної взаємодії між всіма суб'єктами зазначеного процесу внаслідок недосконалого законодавства, що регулює таку взаємодію.

Вирішення завдання вдосконалення національного законодавства можливо лише на основі дослідження особливостей правового регулювання інформаційної взаємодії у процесі надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій.

У такий спосіб проведення досліджень щодо визначення теоретико-методологічних та практичних положень удосконалення правового регулювання надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій, з метою забезпечення їх доступності та високого рівня якості, з урахуванням особливостей застосування інтернет-технологій, є актуальним та суспільно необхідним.

Теоретичним підґрунтям дисертаційного дослідження в частині правового регулювання суспільних відносин в інформаційній сфері слугували праці вчених з інформаційного права, зокрема: І. В. Арістової, О. А. Баранова, К. І. Белякова, В. М. Брижка, О. Д. Довганя, О. О. Золотар, Л. П. Коваленко, В. А. Копилова,

І. Ф. Коржа, Г. М. Красноступ, А. М. Новицького, В. Г. Пилипчука, Н. А. Савінової та інших.

Питання правових аспектів надання адміністративних послуг досліджено у наукових працях: В. Б. Авер'янова, К. К. Афанасьєва, Ю. П. Битяка, О. М. Буханевича, І. В. Венедиктової, І. П. Голосніченка, І. Б. Коліушка, В. К. Колпакова, К. В. Ніколаєнка, В. П. Тимошука, К. А. Фуглевич.

Окремі питання інформаційної взаємодії між державою та громадянами, зокрема, і при наданні адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій, висвітлено в роботах: О. П. Голобуцького, М. С. Демкової, М. В. Дубняк, П. С. Клімушкіна, О. С. Конотопцева, І. С. Куспляка, В. Г. Логвінова, М. О. Репецької, О. Г. Туркової, І. О. Тищенкої, С. А. Чукут, А. В. Чучковської.

Однак зазначені дослідження лише фрагментарно висвітлювали окремі аспекти надання адміністративних послуг в умовах застосування ІКТ, зокрема й інтернет-технологій. Тому вирішення проблеми вдосконалення правового регулювання надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій, з метою забезпечення їх доступності та високого рівня якості, потребує проведення додаткових наукових розвідок.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. За своїм змістом і спрямованістю наукового пошуку тема дисертації пов'язана з реалізацією положень Конституції України, Законів України «Про інформацію», «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства на 2007–2015 роки», «Про адміністративні послуги», «Про електронні документи і електронний документообіг», «Про електронні довірчі послуги»; розпоряджень Кабінету Міністрів від 15 лютого 2006 р. № 90-р «Про схвалення Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади», від 20 вересня 2017 р. № 649-р «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні», від 30 січня 2019 р. № 37-р «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні на 2019–2020 роки» та інших нормативно-правових документів.

Дисертацію виконано з урахуванням «Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016–2020 роки», затверджених Загальними зборами НАПрН України 03.03.2016 р.

Дослідження проведено в рамках науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту інформатики і права НАПрН України «Теоретико-методологічні засади правового регулювання суспільних відносин в умовах використання технологій Інтернет речей» (січень 2017 р. – грудень 2019 р., ДР № 0116U007744), «Правове забезпечення застосування цифрових технологій в умовах трансформації суспільства» (січень 2020 р. – грудень 2023 р., ДР № 0116U003166) та «Теоретико-правові основи захисту прав, свобод і безпеки людини в інформаційній сфері» (січень 2018 р. – грудень 2022 р., ДР № 0117U007745). Тема затверджена Вченою радою Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут», протокол № 2 від 07 лютого 2011 року. Результати дослідження було розглянуто та

обговорено на розширеному засіданні кафедри інформаційного права та права інтелектуальної власності Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (висновок від 3 лютого 2021 року).

Мета і завдання дослідження. *Мета* дисертаційної роботи полягає у комплексному напрацюванні теоретико-методологічних та практичних положень удосконалення національного законодавства щодо правового регулювання надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій, з метою забезпечення їх доступності та якості.

Для реалізації зазначеної мети, необхідно виконати такі *завдання*:

– провести аналіз наукових джерел, міжнародно-правових документів, законодавства іноземних країн, кращих іноземних практик щодо переваг та недоліків надання адміністративних послуг в умовах використання інтернет-технологій, а також стану правового регулювання процесу їх надання;

– визначити напрями досліджень на основі результатів проведення порівняльно-правового аналізу українського законодавства, актів міжнародного права та іноземного законодавства з адміністративних послуг, що надаються за допомогою інтернет-технологій;

– запропонувати соціально-правову модель інформаційної взаємодії процесу надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій для подальшого визначення правових характеристик інформаційних правовідносин, які мають місце на будь-яких етапах цього процесу;

– здійснити класифікацію інформаційних суспільних відносин на кожному етапі процесу надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій, визначити вичерпний перелік суб'єктів, дотичних до цього процесу, уточнити зміст їх дій та особливості інформаційних процесів;

– розкрити недоліки чинного національного законодавства, що застосовується на певних етапах процесу надання адміністративних послуг при застосуванні інтернет-технологій та запропонувати шляхи його вдосконалення;

– встановити особливості термінологічної системи відповідно до теми дослідження та її праворозуміння і надати визначення та вдосконалити дефініції основних термінів;

– розробити рекомендації щодо удосконалення законодавства в частині правового регулювання інформаційної взаємодії при наданні та отриманні адміністративних послуг, що надаються за допомогою інтернет-технологій.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають у процесі надання та отримання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій.

Предмет дослідження – правове регулювання надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій.

Методи дослідження. Методологічною основою роботи слугувала система методів, яка була підібрана, з урахуванням особливостей дослідження, з метою найбільш повного розкриття предмету дослідження. Обґрунтованість та достовірність результатів забезпечили загальнонаукові, спеціально-наукові та

конкретно-наукові методи пізнання, зокрема діалектичний метод пізнання, історичний, формально-логічний, порівняльно-правовий, системно-структурний, метод синтезу, моделювання, логіко-семантичний метод та інші.

Завдяки *формально-логічному* та *порівняльно-правовому* методам було досліджено – іноземні та українські нормативно-правові акти на предмет закріплення в них інформаційних прав, обов'язків та способів реалізації інформаційної взаємодії при наданні адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій (підрозділи 1.2, 1.3, 2.1, 2.2), що дало змогу виявити шляхи вдосконалення українського законодавства та його гармонізації з нормами міжнародного права в частині правового регулювання інформаційних суспільних відносин у процесі надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій, а також сформулювати пропозиції щодо змін до законодавства (підрозділи 3.2, 3.3). *Формально-логічний метод* сприяв виявленню прогалин, які існують у правовій регламентації змісту інформаційних суспільних відносин між суб'єктами надання та отримання адміністративних послуг, які надаються за допомогою інтернет-технологій (підрозділ 2.3).

Використання *системно-структурного методу* забезпечило можливість визначити структуру та критерії класифікації інформаційних суспільних відносин між суб'єктами надання та отримання адміністративних послуг, з використанням інтернет-технологій із зазначенням об'єкту цих відносин (підрозділ 1.3). Об'єднання *методів синтезу моделювання* та *системно-структурного аналізу* дало змогу запропонувати соціальну модель інформаційної взаємодії суб'єктів надання та отримання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій та визначити особливості інформаційних суспільних відносин у процесі інформаційної взаємодії цих суб'єктів (підрозділи 2.1, 2.2). Поєднання *герменевтичного* та *логіко-семантичного методів* забезпечило встановлення меж інтерпретації основних понять, що розроблені у дослідженні, а також визначення меж запозичення із суміжними напрямками досліджень – інформаційним правом, адміністративним правом та удосконалення термінологічного апарату інформаційної взаємодії суб'єктів надання та отримання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій (підрозділи 2.2, 3.1) *Діалектичний* та *історичний методи* дали змогу простежити витoki проблеми невизначеності правового регулювання інформаційних суспільних відносин у системі надання адміністративних послуг, унаслідок наявності їх особливостей за умови застосування інтернет-технологій (підрозділи 1.3, 3.1). *Статистичний метод* використано при обробці результатів дослідження виконання вимог законодавства щодо інформаційного наповнення веб-сайтів органів державної влади та місцевого самоврядування (підрозділ 1.2).

Крім того, з урахуванням специфіки предметної сфери, яка досліджувалася, поряд з роботами з теорії галузей права, широко використовувалися наукові розробки з економіки, державного управління, електронного урядування та електронної торгівлі, телекомунікацій, інтернет-технологій тощо.

Нормативно-правову базу дисертації становили: Конституція України, закони України, укази та розпорядження Президента України, постанови та

розпорядження Кабінету Міністрів України, нормативно-правові акти центральних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, акти міжнародного права, документи Ради Європи, нормативно-правові акти окремих держав світу, що регулюють інформаційні суспільні відносини у сфері надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій.

Науково-теоретичною основою дослідження слугували теоретико-методологічні розробки та монографічні дослідження вітчизняних фахівців у галузі інформаційного, адміністративного права і процесу, цивільного права та інших галузей права, інформаційного суспільства, електронного урядування, електронної торгівлі, телекомунікацій, інтернет-технологій тощо.

Емпіричну основу дослідження склали аналітичні та оглядові матеріали, довідкова література щодо різних складових інформаційних суспільних відносин у сфері надання адміністративних послуг тощо, які опубліковані у різних літературних джерелах.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертація є однією із перших у сучасній вітчизняній правовій науці комплексною науковою працею, в якій виконано важливе наукове завдання щодо формування теоретико-методологічних та практичних положень правового регулювання надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій, з метою забезпечення їх доступності та якості, шляхом подальшого розвитку низки положень теорії інформаційного права та формування науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення національного законодавства, дотичного до теми досліджень.

У результаті проведеного дослідження сформульовано низку наукових положень, висновків та рекомендацій, зокрема:

вперше:

– запропоновано методологію проведення класифікації інформаційних суспільних відносин відповідно до кожного етапу процесу надання або отримання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій, введено додатковий етап процесу надання адміністративних послуг для покращення якості інформаційної взаємодії, а також запропоновано визначення терміну «інформаційні правовідносини при наданні адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій»;

– на підставі проведеної класифікації інформаційних суспільних відносин, визначено особливості та недоліки правового регулювання інформаційної взаємодії на кожному етапі процесу надання адміністративних послуг, які обумовлені використанням інтернет-технологій;

– обґрунтовано необхідність введення в національне законодавство правової вимоги щодо формату та переліку реквізитів електронного документу, який створюється за допомогою інтерактивної екранної форми безпосередньо на веб-порталі/веб-сайті, для визначення юридичного статусу інформації, що передається в процесі надання адміністративної послуги;

удосконалено:

– соціальну та правову модель інформаційної взаємодії в процесі надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій для подальшого

визначення правових характеристик складових інформаційних правовідносин (їх змісту, суб'єктів та об'єктів), які мають місце на будь-яких етапах цього процесу;

– дефініції термінів, що описують інформаційну взаємодію у процесі надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій, зокрема таких, як: «адміністративна послуга», «електронний документ», «оригінал електронного документу», «паперова копія електронного документу»;

– правові механізми регулювання інформаційної взаємодії між суб'єктами процесу надання адміністративних послуг при застосуванні інтернет-технологій на основі запропонованого структурування послідовності етапів їх надання та визначення правових вимог до змісту та форми інформації (об'єкту інформаційних правовідносин), з метою усунення недоліків чинного національного законодавства;

дістали подальшого розвитку:

– розуміння вирішального значення оцінки стану інформаційної взаємодії суб'єктів для забезпечення якості процесу надання адміністративної послуги, як базового чинника визначення необхідності вдосконалення інформаційного законодавства з урахуванням особливостей використання інтернет-технологій;

– теоретичні положення щодо визначення особливостей об'єктів, суб'єктів та змісту (юридичних прав, обов'язків і відповідальності) інформаційних правовідносин на конкретних етапах процесу надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій;

– визначення змісту та переліку етапів процесу надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій;

– положення щодо вдосконалення чинного законодавства України з питань надання адміністративних послуг, які надаються за допомогою інтернет-технологій.

Практичне значення одержаних результатів проведеного дослідження полягає у тому, що вони можуть бути використані у:

– *науково-дослідній роботі* – для подальшого дослідження актуальних правових проблем регулювання інформаційної взаємодії у сфері повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування за умови застосування інтернет-технологій;

– *нормотворчості* – для формулювання пропозицій і рекомендацій щодо прийняття нових або удосконалення діючих законів та підзаконних нормативно-правових актів у досліджуваній сфері;

– *правозастосовній сфері* – при формуванні правових механізмів надання органами державної виконавчої влади та місцевого самоврядування адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій (Довідка Директорату територіального та місцевого розвитку Секретаріату Кабінету Міністрів України від 20.11.2019 р., Акт впровадження Центру комплексних досліджень з питань антимонопольної політики Антимонопольного комітету України від 03.10.2019 р.);

– *освітньому процесі* – при проведенні лекцій та практичних занять з навчальної дисципліни «Нормативні засади телекомунікацій» (Довідка Інституту телекомунікаційних систем КПІ ім. Ігоря Сікорського від 26.11.2019 р. № 7/420).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження є самостійною науковою працею. Наукова новизна, висновки та рекомендації сформульовані автором самостійно, обґрунтовані на підставі особистих досліджень та міркувань. Із наукової праці, опублікованої у співавторстві, використано лише ті ідеї та положення, які одержано особисто здобувачем. Особистий внесок автора в наукові праці, виконані у співавторстві становлять: 80 % – у статті «Правові проблеми дистанційного надання адміністративних послуг». При використанні наукових праць інших учених, нормативно-правових актів, джерел емпіричної інформації, на них зроблено відповідні посилання.

Апробація результатів дослідження. Основні положення й висновки дисертації оприлюднено на міжнародних науково-практичних конференціях, академічних читаннях, зокрема на: щорічних Рішельєвських академічних читаннях «Модернізація державного управління, державної служби і кадрової політики» (м. Одеса, 15–17 вересня 2010 р.); I Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні інформаційні системи та технології» (м. Суми, 15–18 травня 2012 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Особливості нормотворчих процесів в умовах адаптації законодавства України до вимог Європейського Союзу» (м. Херсон, 14–15 червня 2013 р.); III Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні інформаційні системи та технології» (м. Суми, 14–16 травня 2014 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Пріоритетні напрями модернізації системи права України» (м. Кривий Ріг, 13–14 листопада 2015 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Юридична наука та практика: виклики сучасних євроінтеграційних процесів» (м. Братислава (Словацька Республіка), 27–28 листопада 2015 р.); Міжнародній юридичній науково-практичній Інтернет-конференції «Актуальна юриспруденція» (м. Київ, 3 березня 2015 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Нові завдання юридичної науки в Україні та в країнах ЄС» (м. Мішкольц (Угорщина), 19–20 квітня 2019 р.).

Публікації. Основні теоретичні та практичні положення дисертаційного дослідження висвітлено у 16 публікаціях, зокрема: 8 статтях, 7 з яких опубліковано у наукових фахових виданнях у галузі юридичних наук, перелік яких затверджено МОН, 2 з яких включені до міжнародних науково-метричних баз, 1 – у зарубіжному науковому виданні, яке включено до міжнародних науково-метричних баз, а також у 8 тезах доповідей на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях та читаннях.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, логічно об'єднаних у вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 203 сторінки, з них основного тексту – 145 сторінок. Список використаних джерел налічує 250 найменувань і займає 30 сторінок. 4 додатки розміщено на 8 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження; вказано на зв'язок роботи з науковою тематикою; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, сформульовано методологічну основу дослідження; висвітлено наукову новизну, науково-теоретичне та практичне значення одержаних результатів; наведено відомості про апробацію результатів дослідження, структуру та обсяг дисертації.

Розділ 1 «Правові умови надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 1.1 *«Генезис досліджень взаємовідносин органів державної влади та місцевого самоврядування з громадянами щодо надання адміністративних послуг»* проаналізовано вплив процесів, які притаманні сучасному інформаційному суспільству, на взаємовідносини між державою і населенням. З'ясовано, що у результаті широкого впровадження інтернет-технологій, трансформуються функції державного управління. Такі зміни функцій, які характерні, насамперед для виконавчої влади, обумовлені втіленням у життя концепції «сервісного» характеру взаємовідносин органів державної влади і місцевого самоврядування з громадянами, у рамках якої влада розглядається як «постачальник послуг». Наведено основні принципи надання адміністративних послуг в умовах сучасної держави, а саме: задоволення потреб масового споживача, орієнтація на кінцевий результат, децентралізація владних повноважень.

Проведено системний аналіз сутності терміну «адміністративна послуга», виокремлено характерні риси адміністративних послуг. Обґрунтовано, що необхідним є вдосконалення законодавства в частині визначення складу суб'єктів отримання адміністративної послуги. Одержано результати аналізу сучасного стану системи надання адміністративних послуг. Виявлено недоліки, які негативно впливають на ефективність роботи суб'єктів надання цих послуг, а саме: 1) переважно управлінський характер роботи органів державної влади; 2) недосконала організація процесу надання адміністративних послуг; 3) низький рівень доступності адміністративних послуг.

З'ясовано, що базовою умовою суттєвого покращення процесу надання адміністративних послуг є підвищення рівня якості та ефективності інформаційних процесів, що мають місце при цьому, за рахунок упровадження сучасних ІКТ, зокрема і інтернет-технологій. Доведено, що базовою умовою для покращення ефективності інформаційних процесів при наданні адміністративних послуг є використання саме інтернет-технологій, що уможлиблює надання адміністративних послуг у дистанційному режимі.

Установлено, що стримуючим фактором упровадження концепції «сервісної держави», тобто держави, яка надає максимально якісні адміністративні послуги, є недоліки законодавства щодо впровадження та використання ІКТ, зокрема наявні проблемні питання правового регулювання процесу надання адміністративних послуг у дистанційному режимі, тобто за умови використання інтернет-технологій.

У підрозділі 1.2 «Досвід правового регулювання надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій в іноземних країнах» на основі аналізу міжнародних документів ООН та документів Європейського Союзу (ЄС) доведено, що правове регулювання впровадження ІКТ, зокрема й інтернет-технологій, у діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування базується на правових механізмах регулювання процесу обміну інформацією між різними суб'єктами в дистанційному режимі. З'ясовано, що у більшості іноземних країн відбувається зміна підходу до надання послуг населенню, яка ґрунтується на використанні переваг інтернет-технологій, розробляються загальнонаціональні концепції інформаційної взаємодії між органами влади та населенням.

На основі аналізу кращих іноземних практик (Франції, Німеччини, Канади, Австралії, Сінгапуру тощо) щодо обміну інформацією між різними суб'єктами в дистанційному режимі при наданні адміністративних послуг, виокремлено напрями удосконалення національного законодавства, з урахуванням міжнародних документів ООН та документів ЄС, зокрема щодо транскордонного надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій, удосконалення системи ідентифікації особи, фіксації моменту відправлення та отримання повідомлення суб'єктами надання та отримання послуг.

У підрозділі 1.3 «Стан національного законодавства в частині надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій в Україні» проаналізовано національне законодавство у сфері надання адміністративних послуг, що здійснюється за допомогою інтернет-технологій, визначено коло проблемних питань. Установлено, що якість інформаційної взаємодії знаходиться на низькому рівні через недосконале правове регулювання діяльності суб'єктів при реалізації певних інструментів інформаційної взаємодії за допомогою інтернет-технологій на всіх етапах процесу надання та отримання адміністративних послуг.

На основі проведеного порівняльно-правового дослідження акцентовано увагу на проблемних питаннях правового регулювання надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій, що мають місце в українському законодавстві, зокрема таких, як: 1) юридично не визначено умови використання екранних форм подання інформації у разі їх заповнення безпосередньо на веб-сайті органу державної влади та місцевого самоврядування або на Єдиному порталі надання адміністративних послуг; 2) законодавчо не вирішено питання забезпечення дистанційної ідентифікації автора інформаційних повідомлень (суб'єкта звернення), а також існує невизначеність стосовно достовірності інформаційних матеріалів; 3) правова невизначеність засвідчення копій документів в електронному вигляді; 4) невизначеність правових умов фіксації часу дистанційного відправлення та одержання інформаційних матеріалів (електронних звернень і документів) тощо.

Розділ 2 «Теоретико-правові засади регулювання інформаційних суспільних відносин при наданні адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 «Соціальна та правова моделі інформаційної взаємодії в процесі надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій» запропоновано та досліджено соціальну модель інформаційної взаємодії суб'єктів надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій процесу надання та отримання адміністративних послуг, що здійснюється за допомогою інтернет-технологій, та проведено змістовний аналіз кожного етапу. За результатами аналізу удосконалено соціальну модель, шляхом доповнення додаткового етапу процесу надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій, а саме – етап консультування. Дослідження соціальної моделі процесу надання дистанційних адміністративних послуг дало змогу визначити повну множину інформаційних суспільних відносин, які мають відношення до цього процесу.

Опис множини норм правового регулювання інформаційних суспільних відносин запропонованої соціальної моделі уможливив формування відповідної правової моделі інформаційної взаємодії суб'єктів надання та отримання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій. При цьому було визначено структуру та зміст інформаційних правовідносин на кожному конкретному етапі процесу надання адміністративних послуг, а також, що є головним, – особливості правового регулювання інформаційних суспільних відносин, що мають місце у такому процесі.

У підрозділі 2.2 «Теоретико-методологічні положення здійснення інформаційних правовідносин у процесі надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій» здійснено аналіз теоретичних підходів до визначення поняття «інформаційні правовідносини при наданні адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій». Запропоновано авторське тлумачення терміну: «інформаційні правовідносини при наданні адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій – це інформаційні суспільні відносини, що регулюються нормами інформаційного права та виникають у процесі інформаційної взаємодії між суб'єктами надання і отримання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій, які мають суб'єктивні права та обов'язки».

Досліджено складові елементи інформаційних правовідносин при наданні адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій, зокрема такі, як: суб'єкти, об'єкти та зміст. Запропоновано систему класифікації суб'єктів у сфері надання адміністративних послуг за способом звернення і електронної відповіді, а саме: 1) суб'єкти звернення за адміністративною послугою щодо – консультування, інформаційного запиту, соціальної допомоги, юридично значущого документу, скарги на дію чи бездіяльність; 2) суб'єкти надання адміністративної послуги в залежності від способу участі в інформаційних правовідносинах (надання консультацій, реєстрація документів, хід розгляду заяв тощо).

Установлено, що при наданні адміністративних послуг інформаційним повідомленням притаманні специфічні особливості, в залежності від характеру

звернення до суб'єкта надання адміністративної послуги на кожному етапі надання таких послуг. У результаті вдосконалено класифікацію об'єктів інформаційних правовідносин при наданні адміністративних послуг у дистанційному режимі в залежності від виду інформації, яка передається на кожному окремому етапі. Проаналізовано зміст інформаційних правовідносин, наведено стислий упорядкований перелік та опис прав і обов'язків суб'єктів (юридичний зміст) та юридичної відповідальності.

У підрозділі 2.3 *«Правові проблеми забезпечення правової визначеності застосування електронних форм інформації, ідентифікації суб'єктів та фіксації часу при наданні адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій»* з'ясовано, що при електронній взаємодії громадян з владою використовуються інструменти веб-програмування, що мають інтерактивні можливості. Доведено, що правова визначеність юридичного статусу інформації, яка передається в електронній формі під час надання адміністративної послуги, є необхідною умовою для здійснення правочину, а саме для фіксації волевиявлення сторін, можливості перевірки її достовірності та можливості подальшого судового захисту порушених прав та інтересів учасників правочину.

Розкриті важливі проблеми юридичного визнання дійсності правочину, якщо при наданні адміністративних послуг необхідна інформація передавалася шляхом заповнення форм на веб-сторінках суб'єкта надання. Зазначена проблема має загальний характер для всіх випадків надання будь-яких послуг за допомогою інтернет-технологій (е-комерція, соціальні мережі, e-health тощо). Установлено, що для випадку використання мережі Інтернет, яка є основним засобом комунікацій при наданні адміністративних послуг у дистанційному режимі, має місце певна анонімність учасників правових відносин. На базі одержаних результатів ретельного дослідження предметної сфери з'ясовано, що потребує удосконалення законодавча база електронної ідентифікації та можливість упровадження альтернативних технологій.

Доведено, що в умовах прогнозовано довготривалого співіснування систем паперового та електронного документообігу в різних організаціях державної влади та місцевого самоврядування, необхідним є визначення правового порядку засвідчення паперових копій електронних документів, а також удосконалення нормативно-правової бази для ведення нотаріальної діяльності у цьому напрямі. Установлено правові особливості фіксації моменту часу передачі та отримання певних відомостей та визначення місця розташування суб'єктів звернення та суб'єктів надання адміністративних послуг за умови використання інтернет-технологій.

Розділ 3 «Шляхи удосконалення національного законодавства щодо надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 3.1 *«Загальні методологічні підходи щодо удосконалення національного законодавства в частині надання адміністративних послуг за*

допомогою інтернет-технологій» розкрито шляхи усунення законодавчих прогалин у досліджуваній сфері. В інтересах дослідження, уточнено поняття адміністративних послуг в частині реалізації та захисту прав і законних інтересів суб'єктів звернення завдяки більш чіткому визначенню результату адміністративної послуги, а також розширенню складу суб'єктів звернення. Акцентовано на необхідності закріплення на законодавчому рівні ознак документу, такого, як реквізит, що дає змогу його ідентифікувати.

Обґрунтовано необхідність доповнення функціональних можливостей Єдиного державного порталу адміністративних послуг щодо: 1) заповнення декількома суб'єктами звернення однієї електронної форми заяви у разі колективного звернення; 2) копіювання і збереження запиту та інших електронних документів, необхідних для надання адміністративної послуги; 3) збереження в електронній формі змісту заяви у будь-який момент її заповнення; 4) доступу суб'єкта звернення до раніше поданих ним електронних звернень, до процесу та результату надання адміністративної послуги, який одержано у формі електронного документу.

Аргументовано необхідність створення правових умов для побудови системи публічних електронних реєстрів, дані яких потрібно використовувати для забезпечення принципу «єдиного вікна» при наданні адміністративних послуг. Основний зміст цих правових умов – це розробка єдиних правових вимог до створення, ведення, функціонування, взаємодії, адміністрування, модернізації, захисту, реорганізації та ліквідації публічних електронних реєстрів, що створить умови для обміну електронними повідомленнями між інформаційними системами різних суб'єктів надання адміністративних послуг за допомогою мережі Інтернет.

У підрозділі 3.2 «Правові механізми забезпечення легальності електронних форм інформації, ідентифікації суб'єктів, фіксації часу, засвідчення копій електронних документів» запропоновано шляхи вдосконалення правової регламентації процесу заповнення та завантаження заяв в електронній формі на отримання адміністративної послуги. Крім того, сформульовано рекомендації щодо закріплення у законодавстві вимог до формату таких заяв та інших документів, які необхідно подавати для отримання адміністративних послуг. Запропоновано нормативно визначити як додаткові, вимоги до переліку стандартних обов'язкових реквізитів, які притаманні паперовому документу, зокрема: наявність електронної позначки: часу створення, підписання та відправлення документу; електронну позначку про зміни і доповнення до документу за їх наявності з визначенням часу та змісту цих змін.

З'ясовано, що правове регулювання процесу ідентифікації суб'єктів отримання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій потребує удосконалення, з метою підвищення надійності, безпечності, прозорості та відкритості інформаційної взаємодії органів надання та отримання адміністративних послуг. Акцентовано увагу на доцільності введення в законодавство правової норми, яка б передбачала використання ідентифікації

фізичної особи без прив'язки до конкретного місця розташування при наданні адміністративних послуг.

З огляду на необхідність удосконалення правового регулювання процесу підтвердження цілісності електронного документу, обґрунтовано пропозицію щодо доцільності вдосконалення дефініцій законодавчих термінів: «оригінал електронного документу» та «копія електронного документу».

ВИСНОВКИ

Дисертація є однією із перших у сучасній вітчизняній правовій науці комплексною науковою працею, в якій виконано важливе наукове завдання щодо формування теоретико-методологічних та практичних положень правового регулювання надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій, з метою забезпечення їх доступності та якості, шляхом подальшого розвитку низки положень теорії інформаційного права та формування науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення національного законодавства, дотичного до теми досліджень.

На підставі проведеного дослідження сформульовано низку висновків, пропозицій та рекомендацій, що мають важливе теоретичне й практичне значення, зокрема:

1. За результатами аналізу міжнародних документів ООН, Ради Європи, законодавства іноземних країн, наукових джерел, а також аналізу кращих іноземних практик констатовано, що внаслідок наявних недоліків стан надання адміністративних послуг населенню потребує покращення, що має базуватися на втіленні в життя концепції «сервісного» характеру взаємовідносин державної влади та місцевого самоврядування з громадянами, у рамках якої влада розглядається як «постачальник адміністративних послуг».

З'ясовано, що наявні недоліки, які мали або мають місце у багатьох країнах, зокрема й в Україні, переважно обумовлені недосконалістю інформаційної взаємодії всіх суб'єктів, які дотичні до надання та отримання адміністративних послуг. Світовий та національний досвід свідчить про те, що майже всі причини недосконалості інформаційної взаємодії усуваються шляхом широкого застосування у процесі надання адміністративних послуг сучасних ІКТ, базовою складовою яких є інтернет-технології.

Саме використання інтернет-технологій дає змогу створити для всього населення країни максимально сприятливі умови якісного отримання адміністративних послуг за рахунок подолання часових, інформаційних, просторових та фінансових бар'єрів та забезпечити в дистанційному режимі: 1) вільний доступ у будь-який час до повної, актуальної, точної й достовірної інформації про умови та стан отримання адміністративної послуги; 2) можливість інтерактивного дистанційного заповнення веб-форми заявки на послугу; 3) спостереження в режимі он-лайн проходження заявки за всіма етапами процесу надання адміністративних послуг, наприклад, у Персональному

кабінеті користувача; 4) здійснення в режимі он-лайн необхідної оплати при отриманні адміністративної послуги; 5) можливість одержання результату у формі електронного документу без особистої присутності суб'єкта отримання адміністративної послуги тощо.

У ході дослідження було виявлено, що практичне підвищення якості надання адміністративних послуг за рахунок покращення інформаційної взаємодії на основі застосування інтернет-технологій гальмується внаслідок наявності низки правових проблем.

Усе вищенаведене створює підґрунтя для розуміння важливості та актуальності проведення дослідження щодо вирішення проблем правового регулювання, причиною яких є особливості в реалізації суспільних відносин, що виникають саме внаслідок застосування інтернет-технологій у процесі надання адміністративних послуг.

2. Завдяки запропонованій у роботі соціальній моделі процесу надання адміністративних послуг, складено функціональний опис інформаційної взаємодії (сукупності всіх інформаційних суспільних відносин) суб'єктів, дотичних до процесу надання та отримання адміністративних послуг. Соціальна модель та функціональний опис стали базою для проведення класифікації інформаційних суспільних відносин, які мають місце на кожному етапі процесу надання адміністративних послуг. Наявність такої класифікації дає змогу: виявити зайві або відсутні етапи процесу надання адміністративних послуг, що негативно впливає на якість інформаційної взаємодії; визначити вичерпний перелік суб'єктів, дотичних до цього процесу; уточнити зміст їх дій та особливості інформаційних процесів у ході здійснення відповідних суспільних відносин за допомогою інтернет-технологій.

Запропонована соціальна модель та положення відповідного національного законодавства були покладені в основу формування правової моделі надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій. При цьому правова модель призначена для використання як методологічного підґрунтя для визначення правових характеристик складових інформаційних правовідносин (їх змісту, суб'єктів та об'єктів), які мають місце на будь-яких етапах процесу надання адміністративних послуг. Така правова модель стала ефективним засобом виявлення особливостей здійснення інформаційних правовідносин на всіх етапах надання адміністративних послуг, які обумовлені саме застосуванням інтернет-технологій та які стосуються, зокрема, суб'єктів та об'єктів правовідносин (інформації, повідомлень, даних, інформаційних продуктів тощо), як результату діяльності цих суб'єктів.

3. Вивчення правових моделей, сформованих на основі результатів порівняльно-правового аналізу українського законодавства, актів міжнародного права та іноземного законодавства дало змогу виявити загальні недоліки правового регулювання суспільних відносин, які пов'язані із забезпеченням інформаційної взаємодії суб'єктів у процесі надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій.

На підставі виявлення джерел правових проблем, які власне є причиною виникнення цих недоліків, сформовано напрями теоретико-методологічних досліджень системи правового регулювання інформаційних суспільних відносин у процесі надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій у рамках інформаційного права.

Один із основних напрямів теоретичного дослідження полягає в аналізі інформаційних правовідносин, які відбуваються на певних етапах процесу надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій, сформованих на основі вивчення правової моделі правових характеристик, що дало змогу на системному рівні визначити напрями та шляхи удосконалення національного законодавства в частині правового регулювання інформаційної взаємодії суб'єктів, діяльність яких є дотичною до цього процесу.

У результаті аналізу отриманих правових характеристик інформаційних правовідносин, які відбуваються на певних етапах процесу надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій, було встановлено такі основні недоліки у правовому регулюванні суспільних відносин, пов'язаних із інформаційною взаємодією, зокрема: 1) відсутня правова регламентація визначення юридичного статусу інформації, що передається за допомогою заповнення екранних форм веб-сайтів; 2) потребує удосконалення система правового регулювання процедури ідентифікації суб'єкта (автора) інформаційних повідомлень у процесі надання адміністративних послуг; 3) не визначені правові умови забезпечення достовірності електронних повідомлень та документів, що передаються у процесі надання адміністративних послуг; 4) не визначено правовий механізм засвідчення паперових та електронних копій електронних документів; 5) не визначено правових вимог та умов фіксації часу відправлення та одержання електронних звернень і документів тощо.

Усунення виявлених недоліків стало змістом подальших теоретичних досліджень та практичних пропозицій щодо удосконалення національного законодавства в частині правового регулювання інформаційних суспільних відносин, пов'язаних із наданням адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій.

4. У межах загально-теоретичних досліджень з огляду на особливості, виникнення яких обумовлено саме застосуванням інтернет-технологій, запропоновано удосконалення таких термінів, як: «адміністративна послуга», «електронний документ», «оригінал електронного документа», «паперова копія електронного документа», що дає змогу створити умови для підвищення рівня гармонізації системи термінів, які пов'язані як із загальним правовим регулюванням інформаційних суспільних відносин, так і з правовим регулюванням інформаційних суспільних відносин, що мають місце у процесі надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій.

Удосконалення дефініцій певних термінів, а також запропонування нового терміну «інформаційні правовідносини при наданні адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій» дало змогу з більшим рівнем відповідності віддзеркалити правову специфіку інформаційних суспільних відносин, з

урахуванням особливостей, що виникають при наданні адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій.

5. Виділення окремого класу інформаційних правовідносин – «інформаційні правовідносини при наданні адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій», яке було запропоновано та обґрунтовано в роботі, сприяло чіткому розкриттю особливостей реалізації інформаційних суспільних відносин та визначенню відмінностей у їх правовому регулюванні, що виникають завдяки застосуванню інтернет-технологій, з урахуванням специфіки надання адміністративних послуг.

Зазначене, а також одержані в роботі інші теоретичні результати щодо вирішення правових проблем, обумовлених основними недоліками у правовому регулюванні суспільних відносин, пов'язаних із інформаційною взаємодією між суб'єктами надання та отримання адміністративних послуг в умовах використання інтернет-технологій, дали змогу систематизувати та науково обґрунтувати практичні пропозиції щодо вдосконалення національного законодавства.

6. У результаті узагальнення сформованих у ході роботи пропозицій щодо удосконалення національного законодавства в частині надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій, запропоновано: 1) закріпити в національному законодавстві вимоги до формату та реквізитів електронного документа, який створюється за допомогою інтерактивної екранної форми безпосередньо на веб-порталі/веб-сайті для визначення юридичного статусу інформації, що передається в процесі надання адміністративної послуги; 2) ввести до законодавства удосконалені дефініції низки термінів, зокрема таких, як: «адміністративна послуга», «електронний документ», «оригінал електронного документу», «паперова копія електронного документу» тощо; 3) визначити правові вимоги до змісту, форми та формату інформації, що передається та оприлюднюється в процесі надання адміністративних послуг, з урахуванням особливостей використання інтернет-технологій; 4) додати до стандартних обов'язкових реквізитів електронного документу, що використовуються в процесі надання адміністративних послуг, електронну позначку часу створення, підписання та відправлення документу, а також електронну позначку про зміни і доповнення до документу за їх наявності, з визначенням часу та суб'єкта цих змін.

7. На основі результатів дослідження соціальної та правової моделі системи надання адміністративних послуг, одержаних теоретичних та практичних результатів щодо вдосконалення правового регулювання процесу надання адміністративних послуг, запропоновано на нормативному рівні розширити функціонал Єдиного державного порталу адміністративних послуг, наявність якого передбачено чинним законодавством, шляхом уведення правових механізмів підвищення доступності необхідної інформації, яка використовується в процесі подання заявки на отримання адміністративної послуги та зберігається в кабінеті користувача. Ґрунтуючись на результатах проведених досліджень щодо обміну електронними документами (інформацією, даними,

повідомленнями) між суб'єктами адміністративних послуг, доведено необхідність розробки єдиних правових вимог до створення, ведення, взаємодії, адміністрування, модернізації, реорганізації та ліквідації публічних електронних реєстрів, дані з яких використовуються при реалізації принципу «єдиного вікна».

8. Запропоновані методологічні підходи щодо формування та аналізу соціальної та правової моделей системи надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій мають загальне значення та можуть бути використані у разі застосування таких технологій в інших сферах суспільних відносин.

Крім того, одержані теоретичні та практичні результати мають загальнометодологічне значення для аналізу інформаційної взаємодії між певними суб'єктами в процесі здійснення будь-якої іншої діяльності (е-комерція, соціальні комунікації (соціальні мережі), e-health тощо), яка здійснюється за допомогою інтернет-технологій та застосування інтерактивних екранних форм безпосередньо на веб-порталі/веб-сайті для передачі інформації, оскільки їх використання може сприяти створенню системних умов для виявлення колізій, суперечностей та прогалин у правовому регулюванні конкретних інформаційних відносин.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДІСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Попова І. М. Правове регулювання засвідчення копій електронних документів. *Правова інформатика*. 2011. № 3 (31). С. 43–49.

2. Попова І. М., Баранов О. А. Правові проблеми дистанційного надання адміністративних послуг. *Університетські наукові записки*. 2011. № 2 (38). С. 242–247.

3. Кравчук І. М. Правові умови надання адміністративних послуг за допомогою Інтернет-технологій. *Правова інформатика*. 2012. № 3 (35). С. 23–30.

4. Кравчук І. М. Правове регулювання надання адміністративних послуг при використанні інтернет-технологій. *Правова інформатика*. 2014. № 4 (44). С. 74–78.

5. Кравчук І. М. Правові особливості інформаційних суспільних відносин при наданні дистанційних адміністративних послуг. *Інформація і право*. 2019. №1 (28). С. 52–60.

*Статті у фахових виданнях України,
включених до міжнародних наукометричних баз:*

6. Кравчук І. М. Аналіз стану розбудови системи надання електронних адміністративних послуг. *Порівняльно-аналітичне право: електрон. наук. фахове вид.* 2015. № 6. С. 197–199. URL: http://pap-journal.in.ua/wp-content/uploads/2020/07/6_2015.pdf.

7. Кравчук І. М. Класифікація адміністративних послуг, що надаються за допомогою інтернет-технологій. *Публічне право*. 2015. № 4. С. 282–288.

Статті у наукових виданнях інших держав:

8. Кравчук І. М. Особенности правового регулирования дистанционных административных услуг. *Legea si Viata*. 2016. № 11. С. 61–64.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

9. Баранов О. А., Попова І. М. Адміністративні послуги як базовий елемент впровадження електронного урядування. *Модернізація державного управління, державної служби і кадрової політики*: зб. доп. щоріч. Рішельєвських акад. читань (м. Одеса, 15–17 вересня 2010 р.). Одеса: Юридична література, 2010. С. 79–81.

10. Попова І. М. Правові засади використання інформаційних технологій органами виконавчої влади України. *Сучасні інформаційні системи і технології*: матеріали першої Міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 15–18 травня 2012 р.). Суми: Сумський державний університет, 2012. С. 217.

11. Кравчук І. М. Правове регулювання місця розташування суб'єктів електронних адміністративних послуг. *Особливості нормотворчих процесів в умовах адаптації законодавства України до вимог Європейського Союзу*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Херсон, 15–18 травня 2012 р.). Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2013. С. 156–157.

12. Кравчук І. М. Актуальність правового регулювання взаємодії учасників надання та отримання адміністративної послуги. *Сучасні інформаційні системи і технології*: матеріали третьої Міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 14–16 травня 2014 р.). Суми: Сумський державний університет, 2014. С. 147.

13. Кравчук І. М. Аналіз міжнародного законодавства щодо регулювання дистанційних адміністративних послуг. *Правотворча та правозастосовча діяльність: теорія, практика, професійний досвід*: матеріали Міжнародної юридичної науково-практичної Інтернет-конференції «Актуальна юриспруденція» (м. Київ, 3 березня 2015 р.). Київ, 2015. С. 41–45. URL: http://www.legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=990%3A030315-10&catid=116%3A2-0315&Itemid=151&lang=en.

14. Кравчук І. М. Удосконалення законодавства щодо надання дистанційних адміністративних послуг. *Пріоритетні напрями модернізації системи права України*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Кривий Ріг, 13–14 листопада 2015 р.). Кривий Ріг: ДВНЗ «Криворізький національний університет», 2015. С. 113–116.

15. Баранов О. А., Кравчук І. М. Удосконалення надання електронних адміністративних послуг в контексті європейської інтеграції України. *Юридична наука та практика: виклики сучасних євроінтеграційних процесів*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Братислава, Словацька Республіка, 27–28 листопада 2015 р.). Братислава: Панєвропська вища школа, 2015. С. 239–241.

16. Кравчук І. М. Зміст інформаційних правовідносин при взаємодії суб'єктів надання та отримання адміністративних послуг, що надаються за

допомогою інтернет-технологій. *Нові завдання юридичної науки в Україні та в країнах ЄС: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Мішкольц, Угорщина, 19–20 квітня 2019 р.). Мішкольц: Izdevniecība «Baltija Publishing», 2019. С. 239–241.

АНОТАЦІЯ

Кравчук І. М. Правове регулювання надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського», Державна наукова установа «Інститут інформації, безпеки і права Національної академії правових наук України». – Київ, 2021.

Дисертація є однією із перших у сучасній вітчизняній правовій науці комплексною науковою працею, в якій виконано важливе наукове завдання щодо формування теоретико-методологічних та практичних положень правового регулювання надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій, з метою забезпечення їх доступності та якості, шляхом подальшого розвитку низки положень теорії інформаційного права та формування науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення національного законодавства, дотичного до теми досліджень.

Надано загально-теоретичну та правову характеристику елементам сформованих у роботі соціальної та правової моделей інформаційної взаємодії суб'єктів процесу надання адміністративних послуг.

Методологічно обґрунтовано низку теоретичних положень з інформаційного права в контексті надання адміністративних послуг, досліджено особливості інформаційних правовідносин, що виникають у процесі надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій, визначено дефініції основних термінів інформаційної взаємодії між суб'єктами надання та отримання адміністративних послуг для їх закріплення у законодавстві.

Проаналізовано міжнародні документи та практику проблем налагодження ефективної інформаційної взаємодії, охарактеризовано прогалини національного законодавства щодо регулювання інформаційних суспільних відносин щодо надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій.

Сформульовано пропозиції щодо удосконалення національного законодавства з питань надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій стосовно правового регулювання інформаційних відносин.

Ключові слова: інформаційне право, адміністративна послуга, інформаційна взаємодія, інформаційна взаємодія між суб'єктами надання та отримання адміністративних послуг, інтернет-технології.

АННОТАЦИЯ

Кравчук И. М. Правовое регулирование предоставления административных услуг с помощью интернет-технологий. – Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Национальный технический университет Украины «Киевский политехнический институт им. Игоря Сикорского», Государственное научное учреждение «Институт информации, безопасности и права Национальной академии правовых наук Украины». – Киев, 2021.

Диссертация является одной из первых в современной отечественной правовой науке комплексной научной работой, в которой решается важная научная задача по формированию теоретико-методологических положений правового регулирования предоставления административных услуг с помощью интернет-технологий, с целью обеспечения их доступности и качества, путем дальнейшего развития ряда положений теории информационного права и формирования научно-обоснованных предложений по совершенствованию законодательства касательно темы исследования.

Предоставлено общетеоретическую и правовую характеристику элементов, сформированных в работе социальной и правовой моделей информационного взаимодействия субъектов процесса предоставления административных услуг.

Методологически обосновано ряд теоретических положений по информационному праву в контексте предоставления административных услуг, исследованы особенности информационных общественных правоотношений, возникающих в процессе предоставления административных услуг с помощью интернет-технологий, определены дефиниции основных терминов информационного взаимодействия между субъектами предоставления и получения административных услуг для их закрепления в законодательстве.

Проанализированы международные документы и практика проблем налаживания эффективного информационного взаимодействия, охарактеризованы проблемы национального законодательства регулирования информационных отношений по предоставлению административных услуг с помощью интернет-технологий.

Сформулированы предложения совершенствования национального законодательства по вопросам предоставления административных услуг с помощью интернет-технологий относительно правового регулирования информационных отношений.

Ключевые слова: информационное право, административная услуга, информационное взаимодействие, информационное взаимодействие между субъектами предоставления и получения административных услуг, интернет-технологии.

ANNOTATION

Kravchuk I. M. Legal regulation of the provision of administrative services using Internet technologies. – *Qualification scientific work with the manuscript.*

A thesis submitted in fulfillment of the requirements for the scientific degree of candidate of legal sciences in specialty 12.00.07 – administrative law and process; financial law; information law. – National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute», State scientific institution «Institute of information, security and law of the National academy of legal sciences of Ukraine». – Kyiv, 2021.

The dissertation is one of the first complex scientific work in modern domestic legal science, in which an important scientific problem is solved on the formation of theoretical and methodological provisions for the legal regulation of the provision of administrative services using Internet technologies to ensure their accessibility and quality by further developing some provisions of the theory of information rights and the formation of scientifically grounded proposals for improving legislation regarding the research topic.

A general theoretical and legal characteristic is provided for the elements of the social and legal model of information interaction between subjects of the process of providing administrative services.

A number of theoretical provisions on information law in the context of the provision of administrative services are methodologically substantiated, the features of information relations arising in the process of providing administrative services using Internet technologies are investigated, the definitions of the main terms of information interaction between the entities providing and receiving administrative services for their consolidation in the legislation are determined.

The author considered international documents and the practice of problems of establishing effective information interaction, characterized the gaps of national legislation on the regulation of information relations for the provision of administrative services using Internet technologies.

The dissertation contains suggestions for improving national legislation on the provision of administrative services using Internet technologies regarding the legal regulation of information relations.

Key words: information law, administrative service, information interaction, information interaction between the subjects of the provision and receipt of administrative services, Internet technology.

Гарнітура Таймс. Формат 60x84/16.
Наклад 100. Папір офсетний. Ум.-др. арк. 0,9.
Підписано до друку 05.04.2021. Замовлення 155.

Надруковано в «МП Леся».
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи серія ДК № 892 від 08.04.2002.
«МП Леся»
03148, Київ, а/с 115.
Тел./факс: (066) 60-50-199, (098) 455-41-17
E-mail: lesya3000@ukr.net